

"Trandans".

Trandans i Santiago

Josefina Nordmark, MAF Arkitektkontor, Luleå vann med sitt förslag «Trandans» Fastighetsverkets arkitekttävling om ett nytt ambassadresidens i Santiago de Chile.

Tävlingen som var öppen för arkitekter yngre än 40 år lockade 99 arkitektkontor att delta.

Förslaget representerar en utveckling av svensk arkitekturtradition som med enkla uttryck, medveten ljusföring och materialval skapar miljöer som är väl anpassade till platsens förutsättningar. Det fyller även de krav som ställs i Fastighetsverkets policy för arkitektur för utrikes representationslokaler. Juryn motiverar sin bedömning med att: «Förslaget visar en intressant gestaltningsidé som ger en värld av upplevelser och som förstår de små gesterna. Förhållningssättet har resulterat i en byggnad som är naturligt elegant och som med en lätthet vill ta emot besökaren med öppna famnen. Entréplatsen känns mycket välkommande och är en väl utformad mottagningsplats från vilken besökaren lätt kan ledas ut i trädgården eller in i byggnaden.»

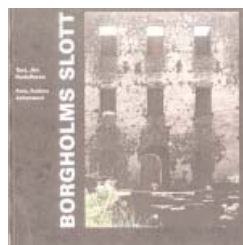

Josefina Nordmark.

NOTISER

Slottet vid Kalmarsund

I en nyutkommen bok om Borgholms slott berättar Jan Rudolfsson till Anders Johanssons bilder om slottets historia från forntiden fram till den stora satsning som Fastighetsverket inlett på slottet i år. Det aldrig fullbordade slottet brann 1806 och har stått som romantisk ruin på landborgen vid Kalmarsund sedan dess. Anders Johansson skriver i förordet till boken: «Egentligen upphör en ruin att vara en ruin så snart man börjar underhålla den och hindra

den från att sjunka ännu djupare ner i naturen. Den har då åter fått rangen av byggnadsverk och det är mot den bakgrunden naturligt att Borgholms slottsruin heter Borgholms slott. Trots allt är mer än 4 000 kvadratmeter under tak och en mängd aktiviteter pågår där under en stor del av året.»

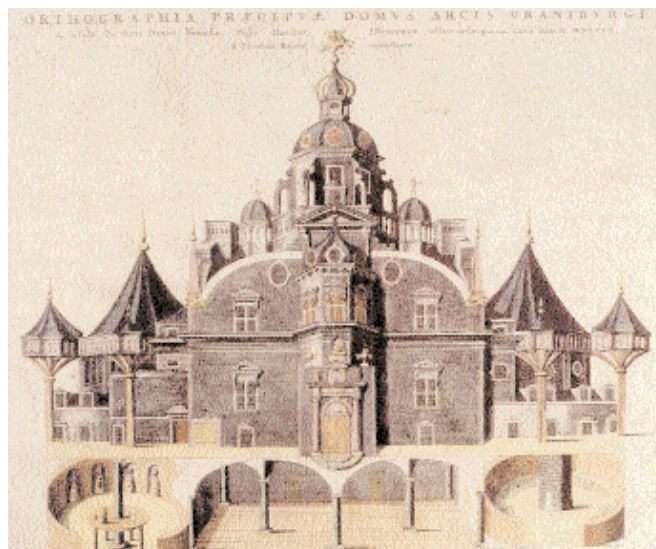
Boken om Borgholms slott finns att köpa i bokhandeln.

Trängsel på Ven

I sommar har fler turister än någonsin besökt Tycho Brahemuseet på Ven. Bara i juli räknade anläggningen med långt över 10 000 besökare. Det är den högsta noteringen någonsin under en enskild månad och motsvarar det antal besökare som museet tidigare hade under en hel säsong.

Fastighetsverket tog över förvaltningen av Tycho Braheminnena på Ven i januari 2001 och anläggningen drivs i samarbete med Landskrona kulturförvaltning. Tycho Brahe föddes 1546 på Knutstorps slott i Skåne. Han blev en av sin samtids främsta astronomer och fick ön Ven i förläning av danske kungen. Här byggde han sitt observatorium Uranienborg, omgivet av en renässanssträdgård. På området finns i dag Brahes underjordiska observatorium Stjärneborg, en rekonstruerad renässanssträdgård, ett litet museum och ett nytt kafé.

Uranienborg – Brahes observatorium på Ven.

«På lösan grund»

Fastighetsverkets huvudkontor, som sedan 1994 funnits i Södra Bancohuset vid Järntorget i Stockholm, flyttade i augusti till nya tillfälliga lokaler eftersom huset ska renoveras och grundförstärkas. Den nya besöksadressen är Packhusgränd 7 och ligger bara ett par kvarter från den gamla adressen. Huvudkontoret räknar med att kunna flytta tillbaka till Södra Bancohuset under år 2005.

Bancohuset är, liksom många av fastigheterna utmed Skeppsbron, grundlagt med ena delen på fast mark och andra delen på de utfyllnadsmassor och det avskräde som sedan tidig medeltid dumpats i sjön för att öka Gamla stans yta. Med tiden har det medfört att den del som legat på de lösa massorna närmast Skeppsbron sjunkit alltmer, med svåra sättningsskador som följd. Detta är ett problem som drabbat alla kvarter mellan Österlånggatan och Skeppsbron och även Stockholms slott. Många fastigheter är redan grundförstärkta, och att något även måste göras med Bancohuset har stått klart sedan länge.

Då man nu kommer att gräva och borra i marken under huset finns chansen att man träffar på spår av Bancohusets föregångare på tomten. Här vid Järntorget låg sedan medeltiden stadens våghus, senare kallad järnvägen. Det senaste av de våghus som stått

Södra Bancohuset.

på platsen började uppföras vid slutet av 1500-talet och stod färdigt 1603. Av det våghuset finns det redan mycket tydliga spår i Bancohusets källare. Inmurade över två källardörrar strax innanför husets Skeppsbroentré hittar vi två bemålade stentavlor med förgylld krona och året 1603.

Tavlorna prydde från början våghusets gavelspetsar och togs uppenbarligen tillvara då huset revs för att Bancohuset skulle kunna byggas ut på 1730-talet.

Stockholmsforskaren F. U. Wrangel berättar i sin bok *Stockholmiana* från 1900-talets början om våghuset och sten-

tavlorna: «Enligt räkenskaper i stadens arkiv var våghuset så pass färdigt, att under räkenskapsåret 1602–03 uppsattes flöjel och knoppar på tornet. De förgylldes samma år, då äfven Erik stenhuggare 'uthuggit en sten och huggit hål igenom honom'; denna sten var uppsatt 'öfverst på gavveln på nya våghuset vid Järntorget'. De tvenne kronorna höggos af mästern Hans stenhuggare.

Under räkenskapsåret 1604–05 inköptes 'fint målar-guld till Cronorna på våghuset, till flöjlarna samt knopparna och till solen' som förgylldes. Samtidigt inköptes 'himmelsblått' som ströks

kring kronorna och 'ströjblått' till 'sägherskiffwan' (solvisaren). Målaren fick betaldt samma år för alla dessa arbeten samt för det 'han pyntede sägherskiffwan'.

På den stora planschen över Karl x:s begravningsprocession finns våghuset tydligt avbildat från mynningen av Österlånggatan. Högt upp på gaveln tycker man sig kunna urskilja en sten med krona och möjligen även en solvisare.

Kanske nu grävningarna för grundförstärkningsarbetena under Bancohuset kan ge mer information om våghuset och de anläggningar som funnits på platsen tidigare och ge perspektiv på vår egen historia.

Hans Landberg

Järnvägen återgiven på Karl x Gustavs begravningsplansch 1660.